

בס"ד, כ"ג כסלו התשפ"ו

זבחים צ' – קדימויות קרבנות תדיר ומקודש

שאלות:

1. בשבועות מרדכי כהן הוציא בטעות את שתי הלחם מהעזרה לפני שזרקו את דם הכבשים, הם נפסלו?

אימורים שיצאו לפני זריקת הדם, המשך

הגמרא ממשיכה את הדיון מהדף הקודם, ומבררת האם הדין שאימורים שיצאו לפני זריקת הדם נפסלים נתון במחלוקת תנאים בברייתא בין **רבי אליעזר** לבין **רבי עקיבא**.

○ **המחלוקת בברייתא:**

▪ **רבי אליעזר** אומר: שאימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים – לא מועלין בהם, ולא חייבים עליהם משום פיגול, נותר וטמא. (רש"י מסביר: שהסיבה שלא חייבים היא כי חיובים אלו תלויים בכך שהקורבן הוכשר לאכילה או להקטרה על ידי זריקת דם כשרה ("הורצה"). מכיוון שהאימורים יצאו, זריקת הדם לא מועילה להם).

▪ **רבי עקיבא** אומר: שמועלין בהם וחייבים עליהם, כי לשיטתו הזריקה כן מועילה להם. ○ הגמרא מנסה לומר שהם נחלקו במקרה שהחזיר אותם פנימה לפני הזריקה. **ורבי אליעזר** סובר שהם נפסלו בעצם היציאה, ולכן החזרה לא עוזרת, **ורבי עקיבא** סובר שהם לא נפסלו ביציאה.

○ **רב פפא** דוחה את ההסבר ואומר שהמחלוקת היא לא בנושא שלנו: אלא שבמקרה שחזר והכניס לעזרה, כולם מסכימים שהם כשרים והזריקה מועילה. המחלוקת היא במקרה שהם נמצאים בחוץ בזמן זריקת הדם: **ורבי אליעזר** סובר: שזריקה לא מועילה ליוצא (כשהוא בחוץ). **ורבי עקיבא** סובר: שזריקה מועילה ליוצא.

○ הגמרא **מקשה** סתירה מדברי **רב פפא** עצמו. במסכת מנחות, לגבי "שתי הלחם" שיצאו החוצה, **רב פפא** פירש את המחלוקת שם הפוך: כשהם בחוץ – כולם מודים שהזריקה לא מועילה. המחלוקת היא דווקא כשהחזירם פנימה!

○ הגמרא **מתרצת** שיש הבדל בין המקרים: **שתי הלחם**: הם לא "גופו של זבח" (הם מתקדשים על ידי זריקת דם הכבשים), ולכן אם הם בחוץ – הזריקה לא מועילה לדעת כולם. אבל **האימורים**: הם "גופו של זבח" ולכן, לדעת **רבי עקיבא**, הזריקה מועילה להם אפילו כשהם בחוץ.

2. בני כהן שואל: את מי מהנשים להקדים זו שהביאה מנחת נדבה או זו של מנחת סוטה?

קדימויות נוספות: עופות, מנחות וחסאות

הגמרא שואלת על הסברות של המשנה לגבי הקדימויות להקרבה, ומסבירה בכל מקום שהסברא של המשנה גוברת.

○ **עופות מול מנחות**: המשנה אמרה שעופות קודמים כי הם "מיני דמים". הגמרא **מקשה**: אולי מנחות עדיפות כי הן באות גם בציבור? ועונה: שדם שמכפר עדיף.

○ **מנחת חוטא מול מנחת נדבה:** המשנה אמרה שמנחת חוטא קודמת כי היא באה על חטא. הגמרא מקשה: אולי נדבה עדיפה כי יש בה שמן ולבונה? ועונה: שכפרה על חטא עדיפה.

○ **מנחת סוטה מול מנחת נדבה:** הגמרא מסתפקת: האם נדבה קודמת (בגלל השמן והלבונה) או סוטה קודמת (בירור עוון – כי היא באה על חטא)?

- הגמרא מנסה להוכיח מהמשנה שדווקא מנחת חוטא קודמת לנדבה, אבל מנחת סוטה לא תקדום לנדבה. אבל הגמרא דוחה את הדיוק הזה, שהרי הנימוק של המשנה הוא "באה על חטא", וגם מנחת סוטה בעצם באה על חטא.
- הגמרא מביאה ברייתא: "זו קודמת לזו שזו באה מן החיטין וזו באה מן השעורין". הגמרא מנסה לומר ש"זו" של החיטים היא מנחת נדבה (שקודמת) ו"זו" של השעורים היא מנחת סוטה.

• הגמרא דוחה את הניסיון ואומרת: שאולי הברייתא מדברת על מנחת חוטא (שבאה מחיטים) שקודמת למנחת סוטה? ואם ככה, אין הכרעה לגבי מנחת נדבה.

• הגמרא ממשיכה להקשות: אם הברייתא מדברת על מנחת חוטא, למה היא נזקקה לנימוק של חיטים ושעורים? מספיק שהיא "מכפרת"! מאידך אם הברייתא מדברת על מנחת נדבה, למה היא נזקקה לנימוק של חיטים ושעורים? מספיק שיש בה שמן ולבונה המסקנה היא שהתנא "תפס אחד משני טעמים", ואין לנו הכרעה מהברייתא

3. אבי כהן אובד עצות יש לפניו שלושה קרבנות עם סתירה מעגלית, שהראשון קודם לשני השני לשלישי והשלישי קודם לראשון מה לעשות?

קדימות חטאת לעולה

הגמרא דנה בכלל ש"חטאת קודמת לעולה":

- המקור לקדימות נלמד מכפילות פסוקים שעוסקים ב"קורבן עולה ויורד" (של חוטא עני שמביא עופות). כתוב: **"וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחֲטָאת רִאשׁוֹנָה"** ובהמשך: **"וְאֵת הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה"**. שני הפסוקים מלמדים שהחטאת ראשונה, ולכן אחד מהם מיותר. הפסוק המיותר משמש "בניין אב" לכל החטאות שיקדמו לעולות שבאות עמהן. זה כולל, קדימות חטאת העוף לעולת העוף, חטאת בהמה לעולת בהמה (כמו שלמדנו לגבי האיברים מפסוק בדף הקודם), ואפילו אצל יולדת עשירה **חטאת העוף קודמת לעולת בהמה**.

○ הגמרא מקשה על הכלל הזה מברייתא של **רבי אליעזר** שמונה שלושה כללים שקרבן יולדת עניה חריג בכל אחד מהם בזה שלכאורה **עולת העוף קודמת לחטאת העוף** (בניגוד לכלל):

1. כל מקום ש"נתחלפה חטאת" (כמו במקרה של קורבן עולה ויורד בחוטא עני שבו העופות באים במקום חטאת בהמה) – חטאת קודמת. וכאן ביולדת, העוף בא במקום עולת בהמה של עשירה – עולה קודמת.
2. כל מקום שבא על חטא – חטאת קודמת. וכאן ביולדת (שקרבן החטאת הוא לטהרה) – עולה קודמת.

3. כל מקום ששניים באים תחת חטאת (העני מביא שני עופות במקום חטאת בהמה אחת שמביא עשיר) – חטאת קודמת. וכאן ביולדת, העוף בא תחת עולת בהמה של עשירה – העולה קודמת.

- רבא מתרץ שגם במקרה של היולדת העניה החטאת קודמת, רק שהפסוק הזכיר אותה ראשונה.
- הגמרא מנסה להקשות על הכלל מברייתות נוספות שלכאורה מראות שעולה קודמת לחטאת:
 - פרים, אילים, כבשים ושעירים: ברייתא אומרת לכאורה שפרים, אילים וכבשים (עולות) קודמים לשעירים (חטאות). הגמרא מתרצת שלא מדובר על הקורבנות של חג הסוכות, אלא שהכול עולות נדבה, וסדר הקדימות הוא לפי ריבוי נסכים ואליה.
 - פר עבודה זרה: הברייתא אומרת שפר עבודה זרה (עולה) קודם לשעיר עבודה זרה (חטאת).
- תירוצים לסתירה: בארץ ישראל (רבא בר מרי) אומר שהפסוק של חטאת עבודה זרה חסר "לְחַטָּת" חסר אל"ף), ולכן הדין של החטאת הזאת שונה והעולה קודמת.
- רבינא אומר שכשכתוב במפורש "כמשפט" עושים – כסדר הכתוב בפסוק. הגמרא מוסיפה שבעקבות התירוץ הזה, אפשר לתרץ גם את הברייתא הראשונה ששעירים נדחים (גם אם מדובר במוספי החג), כי גם שם כתוב "כמשפטם".
- סתירה מעגלית: הגמרא שואלת: מה סדר ההקרבה כשיש לפניו חטאת העוף, עולת בהמה ומעשר בהמה? הבעיה היא שחטאת העוף קודמת לעולת בהמה (מבניין אב), עולת בהמה קודמת למעשר (כי היא קדשי קדשים וכליל), ומעשר קודם לחטאת העוף (כי הוא מין זבח). יש כאן סתירה מעגלית.
- בבבל: תירצו ש"מין זבח עדיף", ולכן הסדר הוא: מעשר, חטאת העוף, עולה.
- בארץ ישראל: תירצו שעולת הבהמה "מכניסה" את חשיבותה לחטאת העוף (שבאה עמה) ו"מגביהה" אותה מעל המעשר. לכן הסדר הוא: חטאת העוף, עולה, מעשר.

4. רובן מתלבט האם עדיף לגמור קודם את השלמים מאתמול, או לאכול טרי מהיום, מה נכון?

משנה וגמרא: סדרי קדימויות נוספים ודיני אכילה

משנה חדשה מסכמת כללים נוספים לגבי אשמות, חטאות ושלמים, ודנה בדיני אכילתם.

- חטאות ואשמות: כל החטאות קודמות לאשמות, חוץ מאשם מצורע (כי הוא בא להכשיר את המצורע לאכול בקדשים ולהיכנס למקדש, ולכן הוא חשוב יותר). הבדל נוסף: שרוב האשמות באים מאיל בן שנתיים ובערך כספי קבוע, חוץ מאשם נזיר ומצורע.
- קדימה באכילה: סדר ההקרבה קובע גם את סדר האכילה. בנוסף שלמים שנשחטו אתמול קודמים באכילה לשל היום (כדי שלא יפסלו בנותר).

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

- **שלמים של אתמול מול חטאת ואשם של יום:** מחלוקת: **רבי מאיר** אומר ששלמים קודמים (מפני הפסד נותר), **וחכמים** אומרים שחטאת ואשם קודמים (כי הם קדשי קדשים).
 - **אופן האכילה:** הכהנים רשאים לשנות באכילתן ולאכול אותם בכל אופן שירצו (צלוי, מבושל, תיבול). **אבל רבי מאיר** אוסר לתבל אותם בתרומה, כדי לא להביא את התרומה לידי פסול (אם הקורבן ייפסל בנותר, הוא יפסול איתו את התרומה).
 - הגמרא **שואלת:** מה גובר – תדיר או מקודש? (הגמרא מנסה לפשוט מהמשנה "תמידין קודמין למוספין", ודוחה כי בתמידין יש את שניהם – תמידים שקורבים ביום שיש בו מוסף השבת או החג הם מקדשים גם את קורבן התמיד ומוסיפים לו קדושה.
- והדיון ממשיך לדף הבא).